

Hiztegitxo

Hobeto irakurtzen laguntzeko

abaidura nekadura, unadura	Abaidura moduko bat Irenek orduan, ez ziolako antzik ematen denborari, erlojua ere desagertu egin zitzaion eskumuturretik, gaua, eguna.	369
adabaki petatxua, txaplata	Organo gehienek gutxi daukate hasierakotik: adabakiak bata bestearen gainean.	153
aditu ulertu, entzun	Amaren erantzunak ezin izan zituen Irenek aditu , oso baxu ari zen.	101
adurra ahotik lerde jario	Ematen zuen ez zuela ezer ere ulertzen, adurra ahotik .	106
agondu zutitu, goititu	...ezer ez dela betiko, hori pentsatu nuela gogoratzen dut. Apur bat agondu nintzen, berehala neukan andrea berriro begira.	99
ahapaldi estrofa, poema zatia	Asko jota neska hilotzaren oihu bat agertzen da azken ahapaldiren batean: aitari egin dio oihu, esan dio bertuteari eutsi diola, liliari, floriari.	56
aihotz matxetea	Tirokatuta hil ziren batzuk, baina asko, gehienak, mailu kolpez eta aihotz kolpez, odol kolpez seguruenik, garun zatiekin eta kiratsarekin...	11
aizto ganibeta, kutxiloa	Jens Bodrogik aiztoa atera du poltsikotik. Mobrurengana hurbildu da. Izerditan dago Mobru...	114
alakran eskorpioia (<i>alak.</i> hitz arabiarra)	Irene Arriasek uste zuen basamortuan bizi zela Jesukristori ogia ematen zion pelikulako ume hura; eskorpioiak, alakranak , arrubioak.	79
alargundu senar edo emazte gabe geratua	Gizon zaharrago batekin ezkondua, zuela gutxi alargundua uste dut, alargun gaztea halarik ere, diruduna, etxe batzuk zituena, errentak.	99
aldare meza emateko mahaia	Don José Miguelek esan zuen meza, eta aldarearen ondoan, eskuman, don Juan Gorostiaga zegoen jesarrita, besaulki granate batean.	78
aldats aldapa, malda pikoa	Aldats gogorra Alangobarri, autoa erdian geldituz gero eskuko freno behar duena: goiko partean Ireneren ataria, ia Alangon.	302
alditxartu ondoeztu	...eta hoztu egiten naiz, alditxartu ere bai batzuetan, uda izan arren, hotzik egon ez arren.	95
aldra saldoa, pilo, jende mordoa	Irenek mendebaldera begiratu zuen, pertsona asko zetorren handik, aldrak , urrun oraindik baina arin, ezin zuen argi ikusi, korrika ari zen, makurtuta.	344
algaraka karkaraka, kar-kar-kar	...eguerdia baino apur bat lehenago sartu zirela <i>interahamwe</i> taldeak hara, kantuan eta algaraka , eta aldarte horrekin hasi zirela jendea hiltzen...	12
altzo magala, sabel aldea	Umeak ez zion utzi, inoizko gogorren estutu zituen atzamarrak, altzora erakarri zuen poltsa.	162
amaginarreba amaxea, bikotekidearen ama	Kanpaiak entzuten dira askotan amaginarrebaren aginduz erraina hiltzen denean.	211
amildu erori, hondoratu	...igogailuko atea zabaltu zirenean, argia kanpora amildu zenean, atzera egin zuen umeak...	161
amosal lehergai mota, dinamita antzeko	...gubernuko presidenteordearen laguntzaile hurbiletako bat. Amosala eztandarazi zioten ondoan, 40 kilo.	194
anana fruta mota (<i>piña</i>)	Lagun batek anana bat ere oparitu zion Olgari egun haietan, auskalo nondik atera zuen.	74
antsia aienea, kexu oihutxo	Umea hartu duzu gizona jantzi bitartean. Isildu egin da, baina antsia batzuk egin ditu oraindik.	117
apurka-apurka gutxika, emeki	Belartza batean eseri, arnasa apurka-apurka hartzen hasi eta usainera ohitzeko ahalegina egin nuen.	172
arautu erregulatua, finkatua	Hazkuntza arautuan ez zen ikasle ona izan William Faulkner, ez zuen batxilerra amaitu.	67
arpilatu ondasunak harrapakatu, sakeatu	Propaganda behar da umeentzat, militarren dantzaldiak, koronelen trajeak, heroiak, ezkontzak, lapurretak, zigortzen ez direnak, arpilatzeak , bortxaketak.	214
arrea grisa, kolore lohia edo iluna	...etxeko alfonbrari begiratzen zion, alfonbrako irudi absurdoei, iazko ume hilak, iruditzen zitzaion oso lurrin gutxi eragiten zutela, arrea lurruna...	277

artatu zaindu, atenditu	ETako kide bat artatu zuelako atxilotu zuten 1979an, baina hiru urte geroago hil zuten...	15
arteztu zuzendu, zutitu	Gorputza arteztu eta goragalea ez zen horren argia.	329
asun belarki urtikantea (<i>ortiga</i>)	Beste zulo bat ikusi nuen halako batean, handiagoa, pertsona bat ateratzeko bestea baino askozaz errazagoa, sasi gutxiago, asun gutxiago...	344
aztarrika lurra ateratzen, induska	Ohetik jaiki, etxe osterara joan eta lurrean hasi zen aztarrika .	18
aztoratu asaldatu, urduritu	Apur bat aztoratzen zen askotan grabazioen aurrean, gero eta gutxiago ordea.	224
bahitu atxilotu	Gauza da lo eraman dutela neska bahituta , bostehun legoa bidian, mila legoa; sexurako nahi dute esnatzen denean, horretarako eraman dute.	53
baioneta fusilen amaierako sastakaia	...fusila dela pentsa dezake baten batek agian, baioneta , kalashnikova, metraileta izan zitekeen...	29
bakandu apartatu, bakarrik bezala dagoen	...herrira jaitsi ziren, bidetik jateko zerbaite eskatu zuten etxe bakandu batean, berdin zien ordurako nork ikusten zituen.	87
bako gabe, barik	Amaitzen ari zen paseoa, inor bako paseoa, Algorta berarentzat.	158
baragarri desastrea, trauskila	Zine-aretoa sartu eta <i>Chacal</i> filma ikusi zuten; hor lotura bakarra, lotura baragarria ere bai...	47
baretu lasaitu	Sabela baretu zitzaionean, loak hartu zuen berriro, luze orain ere, tapakietatik kanpora besoak ordea.	348
barreiatu sakabanatu	Medikuaren laguntzaile batek zapaldu zituen konturatu barik, apur bat barreiatu ere bai, gehiegi ere ez.	9
barrundatu susmatu, nabaritu, aurreikusitu	Barrunda zitekeen asko berotuko zuela goizean bertan, zer esanik ez eguerdian.	128
basatan basa edo lokatz artean	Ematen zuen umeak egoten zirela han, gazteak beharbada, etxea abandonatu eta gero, baina aspaldikoak plastikoak, lokaztuta, basatan .	321
bedartza belar handiko eremua	Mojen ikastetxe inguruan ibiltzen ziren, ondoko bedartzara igotzen ziren euria egin arren.	76
beherako kakapirria, kaka zirina, diarrea	Prakak eta barruko arropak behe-behean, orkatiletan, beherakoari ezin eutsita.	99
behin-behineko provisionala	Behin-behineko ikasgelak, etxabeetan, sotoetan, etxe partikularretan, behin-behinekoak beti.	41
beilegi hori, laru	Minbera zeukan joscara eta ohe-jantziak odolez eta orban beilegiz zeudela zikin, horretaz ohartu zen, ia beste ezertaz ohartzen ez zen une batean.	9
beirate kristalezko egitura (<i>crystalera</i>)	Beheko ataria handia, sofak, koadroak, ispiluak, beirateak .	144
belantzi beladun itsasontzia	Zaldiz ibili da, itsasontziz, belantziz , ez dago makinarik mende batzuk geroagora arte.	208
beliko gerrakoa	Kontakizun belikoak Toscanan gero, miresmenak hainbat urte geroago, ohorea da hitza, eta abar.	39
beneditar apaiz katolikoaren ordena bat	Ezin da jakin, Lazkaoko beneditarrekin ikasi zuen, sistematizazioerako joerari eutsiko zion seguruenik, eta ikasita zuen lekua beharbada	23
beratu bigundu	...gosea, txakurra eskura, urkatu, beratu , sikatu, sutan eraldatu, jan...	269
berekatu ferekatu, igurtzi	Zazpi urtez atxiki dizut senharra hila etxian / egunaz arrosapian eta gauaz bi besoen artian / zitroin urez berekatuz astian egun batian.	55
beren-beregi nahita, apropos, berariaz	...inoizko gutxien hitz egin zuen amama Marinari buruz, beren-beregi egin izan balu bezala.	66

bertsu horretan gutxi gorabehera	Sasoi bertsuan , gorputz-atal guztiak ebaki zizkion emakume gazte bati apurka-apurka eta putreei jaten ematen.	11
borrero kondenatuak hiltz. ditu (<i>verdugo</i>)	Kasu asko egon da ordea, borreroak , torturak...	210
brodatu hariz irudiak egin	Kontatzen zuen nola dagoen dama bat edo neskatxa edo anderea etxean brodatzen edo leihotik begira, aita eta amaren etxean beti.	53
burko almohada	...ez zen deskargarik, ez zuen ezer sentitu, etzatea erabaki zuen. Burkoa hotz zegoen, berehala epeldu zen.	361
CNT anarkisten erakundea	CNTn sartu behar izan zuela esan izan da, baina apur bat nahastuta heldu zela armetara, siglek nahastu zutela.	264
dandarrez Herrestaka, arrastaka	...labain egiten zuten umearen zapata-zolek Bidebarriko harlauzetatik, dandarrez .	41
derrigor nahitaez	Izerditan behar zituen eskuak derrigor .	160
desgogara disgustura, gogorik gabe	Gazta zatia ere desgogara jan nuen usain harekin, ez zidan kalterik egin.	172
desinhibizio lotsa galtzea, ausart jokatzea	...hori izan zitekeela Bierceren zutabeen arrazoietako bat, gaiztakeriarena, desinhibizioarena , zergatik ez, anaiak arrazoitu...	216
diglosiko hizkuntz menpekotasun egoera	Hor umearen lehen espasmo diglosikoa , Algortan, normala ere bai, gaztelaniaz egiten zion jende gehienak...	26
doako dohainekoa	...gogokoena, Jopu txakurra... Izena ere ez da doakoa .	217
edadeko gizona adineko gizona, agurea	Konorterik gabe ere utzi nuen edadeko gizon bat... larritu ere egin nintzen, ez ote nuen hil...	101
egoitza sede	Nola kondenatu zituen, alde batetik, PSE-EEko egoitzaren kontra molotov koktelak bota eta hildako bi eragin zituzten gazteak...	0
egun birik behin bi egunez behin	Egun birik behin aldatzen zituen normalean kamisetak, alkandorak, galtzerdiak...	
egurastu aireztatu	...horregatik sentitzen zuela burua arraro, egurastu behar zuela.	329
ehortzi lur eman, hobiratu, lurperatu	Anderea non ehortziko duten pentsatu behar dute, ohore guztiakin noski; ohorea da armadetako hitzetako bat, errepikatuena.	57
elorri arantzuria, basamakatz (espin)	Hiru soldaduk lapurtu dute neska, hiru kapitainek, arrosa xuriaren azpian lo dagoela, elorri xuria ere izan daiteke bertsio batzuetan...	56
emagin erditzeetako erizaina, emakumea	Emagin batek eskua irakurri zion ospitalean, unibertsitatea amaitu berri: Angolan hilko zela esan zion.	197
enbarazu egin oztopatu, trabatu, molestatu	Pentsatzen zuen, benetan sinesten zuen, ez zutela eskubiderik berari enbarazu egiteko irakurtzen ari zenean.	68
endekatu degeneratu, gain behera etorri	Izan ere, organoak eraikitzen direnetik 15-20 urtera hasten dira endekatzen , biguntzen, nahasten, pieza jakin bat batez ere, gainontzekoa ere bai.	153
erasan afektatu, hunkitu	Inbidia sentitu zuen, ez gehiegi ere, inbidiak ez zion luzaro erasaten ...	189
erauzi extirpatu	...hankak eta besoak ebaki zizkion hasteko, sexu-organoak erauzi gero eta ahoan sartu.	10
ernegatu amorratu, kabreatu	...emakumeak oso mugimendu finez askatu zuen besoa, behartu gabe, ernegatu gabe...	341
errain semearen emaztea	Kanpaiak entzuten dira askotan amaginarrebaren aginduz erraina hiltzen denean.	211
erreparoa eman ardura, kezka	Zapata barik zegoen umea, galtzerdiak baino ez, erreparoa ematen zion Ireneri.	161

erretaula elizako irudizko egitura	Frontoiaren atzean San Nicolás elizari begiratu zion, horma altuei: sakristia hormen atzean, erretaula , aldarea, bankuak.	152
erreten ubidea, kanala, zanga	Odol putzuak askotan ikusten ziren orduan harlauzen marretan erretenetan ...	305
erretilu azpila, bandeja	Erretiluko gehiena jan zuen orduan, astiro hala ere... Fruitu lehorrak irenstea kostatu zitzaion batez ere, ura arinegi amaitu zen.	348
errezel gortina	harlauza apurtu asko zegoen gelako bazter batean, muino txiki bat. Harlauzen artean, gainean, azpian, oihal zatiak, izarak errezelak .	73
errukitu pena hartu, gupidatu	Errukitu egin zen gizona, horraino heldu zen haren errukia, kristaua izango zen seguruen...	191
estarta bidexka, xendra	Hotza eta haizea gorabehera, estartetan zegoenetik ez zuen euririk egin, eskertu behar zuen hori, ez zekien teilatuak utsiko zion.	327
etxekoneko eraikin berean, beste etxeko auz	Begoña Sasietaren etxekonekoa , Arregi, kartzelara sartu zuten, han zeukaten, euskaraz egin zuelako Algortako kasinoan.	42
ezkaratz atondoa, halla	Ateak itxita zeuden noski, baina atarian ezkaratza zeukan, ez zen euria sartzen, sabai txiki bat, nahikoa Irenerentzat.	333
ezpel zuhaitz mota (boj, <i>buxus</i>)	...non lurperatuko duten, esateko modua ere ez da merkea: <i>aitaren baratzean, ezpela baten azpian, liho liliz inguraturik, tonba baten barnian</i> .	57
fed itxaropena	...hobeto erreparatu nien umei handik aurrera, baina berdin joan zen goiz osoa. Fede handirik gabe ari nintzen eguerdirako.	103
garondo kokota	Tiro bi jo zizkieten garondoan 25 zentrimetrora...	60
genozidio giza talde bat akabatzea	1994ko genozidio ahaleginaz gauza asko esan izan da, askok hitz egin du, gutxiatik libratu zirenak batez ere.	11
gonbito okada, goitikina	...lagun hilak aipatu zituen, eta ur zikineko bainuontzietan behin eta berriro ito zituztenak, aurretik itotakoek ileak, gonbitoak eta zigarrokinak ur-azalean.	79
gordean ezkutuan	Alabak dirua hartu eta tabakoa erostera joaten zen noski, amaren gordean ...	78
gorputzaldi gorputz egoera, gorputz era	Mugimendu absurdo batzuk egin zituen gero gorputzaldia neurtzeko.	329
gotor sendoa	Gotorra iruditzen zaiolako aukeratu zuen Emilio Aranazek billar-mahaia, eta lurrarekin bat egin zuen granitozko horma baten ordoan dagoelako.	181
gotzain apezpikua (<i>obispo</i>)	Eliza ez da ulertu izan askotan, elizgizonak, gotzainak , serorak... Handiegia eliza beharbada...	235
gupida errukia	...errua, barkamena, gupida ... Afrikan bezala baina beste modu batera.	294
haga makila sendoa	Kolpea jo zion haga batez, metalezko haga eta hil egin zuela pentsatu.	192
halamoduz halan-holan, kili-kolo	...iluntzean ere ez bazegoen, irten egingo zen. Sabela berriro ere halamoduz , apur bat nahastuta, amaitu egin zuen geratzen zitzaion ura.	327
harlauza baldosa	Odol putzuak askotan ikusten ziren orduan harlauzen marretan, erretenetan...	305
hazpegi aurpegiaren eitea (<i>rasgo</i>)	Iruditu zitzaion ordea, lehen baino urrunago zegoela beste kanoia, hazpegiak ez zizkion horren argi ikusten orain gizonari.	342
haztatu ukituz sentitu	...iletik pasatu zion eskumako eskua, gorputz-atal guztiak haztatu zizkion, pijama apur bat altxatu, goitik, behetik, begietara ere begiratu zion.	162
heliografo ispilu izpiz komunikatzeko tresna	Mezuak bidaltzeko sistemetan egin zen espezialista, morse kodea, disko eta banderen sistema, heliografoak ...	248
herren hanka-motza / (eskasa)	Alfredo Borreguero bera, mediku herrena , izan zen Irene Arrias besoetan hartu zuen lehena.	9

herren egin erdi huts egin (<i>flaquear</i>)	Faulknerrek berak loditu zuen teoria hori ere: herren egiten zuen. Europan zauritu zutela, hori pentsatzen zuten batzuek, hogeita bat urterekin.	69
hierarkia ordena, gradazio baten arabera	Sinesten dute benetakoa dela guztia, hierarkia esate baterako: sinesten dute errealak direla sarjentuak, tenienteak, jeneralak...	
higuin gohaindura, nazka	Nahasten zirenean higuina ematen zien, hozkia, frontera soldadu nobleak baino ez dira joaten.	245
hilotz gorpu, hildakoa	Baina aldapa igotzen hasi nintzenerako, ikusi nuen ez zirela lehenengo hiru haiek bakarrik, hilotzak bata bestearen atzean zeudela...	174
hozki hozkamina, kirria (<i>dentera</i>)	Nahasten zirenean higuina ematen zien, hozki a, frontera soldadu nobleak baino ez dira joaten.	245
huskeria iruditu sinplekeria, balio gabea	...pentsatzen ere egon zen: huskeria iruditu zitzaion orduan...	189
hutu Ruandako tribua	Tartean beste batzuk ere hil zituzten, euskal herrietan, munduan, Ruandan milioi bat tutsi, hutuak ere bai.	195
idor siku	Loak hartu zuen Irene une batean beraz, baina konturatu ere ez zen egin lotan gelditzen ari zela, ametsik gabe, [...] lo idorra beharbada.	187
igarri nabaritu, somatu	Begirada gogorra nahi zuen emakumeak, igartzen zen ezin zuela.	99
ihar haragi lodi gutxikoa, hezurtsua	...errugbian ere aritu zen, gorputz iharra izan arren, arina, ez zuten erraz harrapatzen, plakatzeke ere zaila.	247
ihartu sikua, lehortua	Hostoak jarri nituen lehorrak gehienak, ihartuak .	171
ilar baba txikia (<i>guisante</i>)	Eskuaz hartu zuen arrosa, okela zatiren bat, oso txikiak, ilarrak .	328
indultu kondena barkamena	Urtebete garrenera irten zela esaten da, indultua eman zioten, Algortara itzuli zen.	205
intsentsu hauts usaintsua (<i>incienso</i>)	Intsentsua baliatu dute ez usteltzeko usainari, aurre egiteko beharbada, ereinotza ere bai.	55
intziri auhena, kexu oihua	Intziri txiki bat egin zuen Irenek, kuzkurtu egin zen, bere baitan bildu, bularrak belaunen kontra, hankak oso itxita.	362
iruditeria imaginarioa, mentalitatea	Pisu handia izan zuen Eustakio Mendizabalek ETA barruan, ETAKoen iruditerian , ETAKoak ez zirenen iruditerian ere...	60
itaxur teilatu ertzeko euri ur tanta	Harrizko zorua osorik zegoen zati batzuetan, etxe inguruan batez ere, itaxuraren azpian.	73
itolarri asfixia, itoaldia	Itolarriak kontatu beharko zizkien, taupaden saltoak...	124
itzarri esnatu, iratzarri	Esaten zuen Olgak gau osoak egin behar zituela itzarrik Sabina amonak...	258
izara mihisea	...aitak esnatu behar zuen orduan. Izarak apur bat igo ditu, sorbaldetaraino.	285
izter hankaren goi aldea (<i>muslo</i>)	Salto batzuk egin zituen, kolpeak eman zizkion bere buruari, izterretan , besoetan, sorbaldetan, mugimendu arin batzuk egin zituen...	323
joskura artikulazioa	Minbera zeukan joskura eta ohe jantziak odolez eta orban beilegiz zeudela zikin, horretaz ohartu zen, ia beste ezertaz ohartzen ez zen une batean.	9
kapar iruzurra, engainua	Zazpi urte igaran dit kaparraren pian, / bele-erroiek uste zien sagarroia nintzala, / sagarroiak uste zian haren sagarra nintzala.	220
kardiologia bihotzeko medikuntza arloa	“Zure kardiologia kontu hori. Hori baino ez. Horri tiratu ahal diogu.”	356
kokots bidarra, aurpegi beheko intengu	Umearen aurpegia ahal zenik eta argi gehienarekin erakutsi nion, kokotsetik altxatuta.	104

kolpatu zafratu, jo, astindu	...baina hamar urte geroago harrapatu zuten matxinoek, 1990ean. Kolpatu egin zuten, torturatu, belarriak ebaki eta hil.	77
kordokatu dar-dar eragin, eskandalizatu	...lan gutxi, txarto, erabat nahastu zuen autobuseko emakumeak, kordokatu , munduko garun guztiak ikusi zituen garun hartan...	133
krisketa maratila, ireki-ixteko gailua	Barruko kisketari eragin zion gero, Irenek argi entzun zuen	325
labezomorro intsektu zapala (<i>cucaracha</i>)	Beste izen batzuk ere asmatu ziren, okerragoak beharbada, baina labezomorroena izan zen gehien erabili zena...	35
lako bezalakoa	...berak egina, harribitxi bat, munduan gutxi lakoa , ia bakarra...	153
lantzean behin noizbehinka	Lantzean behin egiten zuen, ez beti, negar moduko bat ere izan zitekeen.	105
larregi gehiegi	Jende asko ibiltzen zen beti, larregi ere bai, erdiko kaleetatik behintzat.	150
lausoago zehaztasun gabe, difuminatuta	... lausoago gogoratzen zuen ikastolatik deitu zuten eguna.	154
likistuta zikin, koipetua	Irene Arriasek denbora luzean erabili zituen buruan etxe abandonatuko katuak, odola, ileak likistuta , arnasa.	77
likits lizuna (sexuzkoa)	Narrazio bat ere bazeukan andreak gorpua norena zen azaltzeko, iluna, likitsa ere bai beharbada.	135
litekeena izan posible izan	... litekeena zela Herman Melvillek ere Freud irakurri ez izana eta seguru zegoela Moby Dickek sekula ez zuela haren liburu bat zabaldu.	68
loba iloba (bizk.)	Andrearen loba bat hurbildu zen ospitalera.	134
loberritan esnatu asaldatuta itzartu	...baina <i>Operación Ogro</i> irakurri zuenerako ia egunero esnatzen zen loberritan erabateko heriotzaren kontzientziarekin, dardarka askotan.	44
loki buruaren belarri aurreko gunea	Alabarengana hurbildu da gero, musu eman dio ilea eta lokia elkartzen diren zatian eta berehala hasi da etxeko gauzak antolatzen.	281
lorrindu estropeatu, kakaztu	Horrela lorrindu da azkenean damaren bertutea ere, lilia, floria, errealitatea zikinagoa da beti.	55
magnizidio pertsonaia boteretsu baten hilket	Gobernuaren egoitza tankeekin tirokatzea ez da delitua, [...] edonork ikus dezakeen arren, hor ez da magnizidiorik .	228
mailatu kolpearen marka	...gorputz atal guztiak mailatuta zituela ikusten da argazkietan, 1981eko otsailean.	86
maiztu gastatua, zaharkitua	Komandokoek erantzun zuten txepelkeriak zirela, zaku haiek rastro-an erosi zituztela, maiztuta .	47
makal ahula	Herrialde makalak estatu boteretsu bihurtu dituzten tiranoak ezagutzen ditugu: Zesar, Augusto edo Mussolini.	34
matxuratu hondatu	Gaueko autobusetik jaitsi zenean joan ziren Eichmanen enkontrura Mossadekoak, autoa matxuratu zitzaieला simulatu zuten...	30
mengel ahula	Inpresioa da erraz akaba daitekeela pertsona hori, mengela , ostiko batzuk baino ez; igartzen da berehala lehertuko litzaiokeela aurpegia...	31
metatesi silaba aldaketak hitz barnean	Ematen du britainiarrak direla, baina internetek metatesi asko egiten ditu...	219
miaketa arakatzea, erregistroa	Halako zerbait espero zuen Irenek, autoa gelditzea, miaketa , identifikazioa.	300
nasaitu lasaitu, laxatu	Baina ohiturak nasaitu egiten dira berehala, ohitura izan baino lehen askotan, ahulaldiak egoten dira, logikoagoa delako jesarrita egotea.	95
obelisko harri bakarreko piramidea	udaletxe aurrean [...]. Obelisko bat jarri zuten han 1937ko uztailaren 21ean, gerrako hildakoak omentzeko, alde batekoak...	158

odolustu odol gabetu, galdu	Gauza da azken 70, 80, 90 urteetako indarkeriak, [...] erraz ikus daitezkeela, [...] pertsonak begietatik 40 zentimetrora hiltzen, odolusten ...	221
ogerleko duro (bost pezetako txanpona)	Zilarrezko 80.000 ogerleko ordainduta askatu zituzten soldadu guztiak azkenean; Etxebarrietaren ogerlekoak denak, ez gobernuarenak.	59
oinetxe familiako buruaren jatorrizk etxe	Oinetxea Irisarrin zeukala esan zidan, Nafarroa Beherean, hain zuzen Jean-Pierre Minaberri kopilotuaren jaiotzetatik aski hurbil.	51
okzipital buru osteko azpiko hezurra	Bala zulo bat bizkarrean eta beste bat buruan, frontalean sartu eta okzipitalean kanporatu zena.	9
olan estaltzeko oihal sendoa, toldoa	Anbulantziak gidatu zituen Frantzian eta marrazkiak egiten zituen ambulanzien olanetan , gurutze orriaren ondoan.	67
oldarkor erasokorra, indar handikoa	Unibertsitateko ikerlariaren jarrera ere ez zen oldarkorregia gainera.	33
orban zikinunea, mantxa	Orban marroi bat ere utzi zion atzamar luzean...	349
orga gurdia, karroa	Bazekiten orgarekin egunak behar direla haraino, hori bazekiten, badakite nolako bideak diren, biderik ere ez batzuetan, Berorrek ere badaki.	167
ortozik oinutsik	Doministikuka hasi da, ortozik oraindik, pijama, eskuak hoztu zaizkio, lepo ingurua, gose da.	287
ostendu ezkutatu	Leihoetan ez zegoen argirik, baina ordu laurden baino gehiago egon zen begira badaezpada ere, makurtuta, ostenduta .	327
ozartasun gehiegizko ausardia (<i>temeridad</i>)	Ofizialak ezin dira koldarrak izan, soldaduak ere ez, herritarrak bortxatzen dituzten arren, ozartasuna , ausardia, ohorea eta abar.	200
papiro idazteko lamina egiptoarra	Janvier Munyazanak papiroei begira jarraitzen zuen Ireneren trena...	190
pentzuan arduran, esku	...inoren pentzuan beti, kartzelako zazpi urte eta gero.	156
petril bide bazterreko hesitxoa, babesa	Txopoetara nahi zuen, han egoten zelako lagunekin, asteburuetan, udan, euren adineko talde asko inguruan, bankuetan, harrizko petrilean , lurrean.	155
poliestireno eraikuntza materiala, kortxo zuri	Ceauscuk berak asmatu zuen zer egin, edo Ceauscuren ingurukoek: poliestirenoz egin zituzten barazkiak, gaztak...	237
porlan zementua	Olga bera, Matematikan lizentziatua ordurako, hotel erraldoi bat egiten aritu zen, adreilua, porlana .	74
prekario laburra, ez ziurra	...unibertsitatean ikasi ahal izango zuten eskola prekario haren ondoren...	41
-ren buruan garrean, geroago	Irene Arriasen osabari eskatzen zion gero madaria hozkailuan sartzeko eta 30 minuturen buruan ateratzeko.	157
sagarroi kirikiñoa, trikua, kirikolatza	Zazpi urte igaran dit kaparraren pian, / bele-erroiek uste zien sagarroia nintzala, / sagarroiak uste zian haren sagarra nintzala.	220
sarkor barneraino sartzen dena	Usain leuna hasieran, gero eta sarkorragoa gero, desatsegina, Txakurrenara heldu arte usaindu nuena...	172
sarraila irekitzeko-ixteko mekanismoa	Sarrailan sartu du giltza orduan, eta atea zabaltzeko mugimenduan, ukitu txiki bat egin dio ateko egurrari euritakoarekin.	281
sarraski hilkuntza, masakrea	Kontatzen du [...] euren herriko elizan sarraskiak izan eta gero, txakurrak eta piztiak baino ezin zirela barrura sartu.	269
sasoi aldia, aroa	Ematen du ez zela sasoi batean horren arraroa ere izango.	00?
sastraka sasitza, landaretza pilaketa	Tosun ez zebilen inor noski, han egongo zen zain, ezkutatuta ahal bazen, sastraketan , hesien ostean beharbada...	320
setio inguratzea, gero erasotzeko	Modu gozoan tratatu dute kapitainek gorpua beraz, setioak antolatzen dituzten bezala, bonbardaketak, airetik, lehorretik.	57

sodomizatu koito anala	Irainak erakusten zituzten, sexualak, biluzik, sodomizatuta ere bai.	223
soildu bakandu	Illarak ia beti, soilduago zetozen batzuetan, gauez batez ere, noranzko berean, astiro.	97
solbentzia kapaz, ekiteko moduan	Etzetik bereiztu zen, uste baino arinago gorputza, junturak, ez betiko moduan baina solbentzia halako batez.	335
sosegu lasaitasuna	Baina Irene Arriasek ez zuen edan nahi, ez zuen tabernara sartu nahi, kea, musika, sosegurik gabe, zarata.	147
sotil ederra, dotorea	Oso gauza sotilak , ez zituzten ulertuko, ulertuarena egingo zuten, desberdin begiratuko zioten.	124
subdito estatuaren menpekoa	Oraindik uste zuten Ceaucescu zirela, subditoak bezala tratatu zituzten militarrek, baina gehiago dira agure-atsoak, berehala hil nahi dituztenak.	239
suhi seme politikoa	Marina Zabalaren subhietako batek behin eta berriro errepikatu zuen hurrengo egunetan pena hori zuela, amaginarrebak ez zuela Franco hilda ikusi...	58
sumatu igarri, nabaritu	Sumatu zuen gizonak ez zirela tunelean bere atzetik sartu, baina ezin zuen ziur esan.	308
takikardia bihotz taupada azkarrak	Ez zen takikardia, taupadak ez ziren deskontrolatzen, baina takikardiaren hasieraren antza zuen: zirkin horrekin hasten ziren beti...	123
tangentzialki pixka bat ukitu, puntu batean	Portuko hiru edukiontzik ere estaltzen dute, tangentzialki baino ez bada ere.	181
tapaki burusia, manta, estalkia	Sabela baretu zitzaionean, loak hartu zuen berriro, luze orain ere, tapakietatik kanpora besoak, ordea.	348
tatarrez arrastaka, herrestan, narras	Izerdi tanta bat lehertu zitzaion aldakan, besapetik zuzenean, saihetsetatik tatarrez jaitsi barik.	142
tirano boterea gehiegikeriaz egiten due	Herrialde makalak estatu boteretsu bihurtu dituzten tiranoak ezagutzen ditugu: Zesar, Augusto edo Mussolini.	34
titi-sagar bularra, titia	...kolpeak hartzen zituen umeak titi-sagarraren kontra, sudurrean eta kokotsean batez ere.	10
titimutur titiburua, titipunta	Irene Arrias umearen buruak gora eta behera egiten zuen, amaren titimuturra ahoan sartzeko baina ez zuen topatzen, ...	10
topaukotsut topatuko dizut	— <i>Urten bidera eta hil egin behar dozu</i> —esan dio semeari— <i>edo hori hil egizu eta nik topaukotsut askoren jaubea.</i>	209
trangatuta trabatuta, blokeatuta	Egun horretan ikasi nuen harri txikietan behitzat trangatuta ez gelditzen.	171
troxatu painalak edo troxak jarrita	Ondo troxatuta utzi zuen umea, epeletan, pertsona asko hil zituen hotzak.	80
tu egin listua bota	...listua ere, lo ondokoa, normalean baino lodiagoa, zapore horrekin sentitu nuen. Hiru lau aldiz egin nuen tu belarretan.	173
tupustean ezustean, ustekabean	... tupustean topatu zituzten: hiru izan zitezkeen, gehiago ere bai, Irene baino nagusiagoak, ez asko.	72
tutsi Ruandako tribua	...familia tutsi batek lau seme-alaba utzi zizkion elizgizonari masakreen sasoian, etxean gordetzeko, babesteko...	234
txakur hiztun erregimenaren propagandistak	Don Trifon diktadorea erakutsi zuen hor, eta Don Trifonen zerbitzariak, txakurrak, txakur hiztunak .	217
uger herdoila, zikina	Izan ere, ez da ur garbia, ugerra ere ez baina ez guztiz gardena...	77
uhertuta orbanduta, lohi	Igogailua bera ere zaharkituta, pintura altxatuta, idatziekin, uhertuta ere bai zati batzuetan, sabaiko junturretan batez ere.	144
urkabe urkamendia	Epailek ez zioten sinetsi, urkabera bidali zuten.	31

urkatu sokatik zintzilik ito	Bertsio ofizialak esaten du, bestetik, Ulrike Meinhofek bere burua urkatu zuela...	18
urmael estankea, ur putzua	Mathilde andrea senar hutuak hil zuen gero labankadaz, Rwaki-Birizi urmaelaren ertzean, ume tutsia zaintzen aritu zela jakin zuenean.	12
urratua arraskada, ebakidura	Irene Arriasek ia zentimetro erdiko urratua egin zion amari jaio zenean, Algortan, 1971ko urtarrilaren 25ean.	9
xantaia mehatxu egin etekina lortzeko	Jakin da Abu Ghraiben, esate baterako, xantaia moduko bat ere bazela: galduta zeunden atxilotuak torturen bideoak haiek zabaltzen baziren...	223
xukatu lehortu, sikatu	Itxarongelan sartu direnetik zazpi ordu betetzeko daudenean, egunkaria utzi du gizonak, zapi bat atera, bekokiko izerdia xukatu eta jaka kendu du.	178
zanpatu indarrez zapaldu edo menperatu	...hasieratik zanpatzeko gomendatu zuen Gipuzkoako gobernadore zibilak...	52
zantzu seinalea, aztarna	Esan zieten medikuei andrearen neba hilda topatu zutela etxean, tapaki ugariren azpian eta ustel zantzuekin .	135
zendu hil	Autoak harrapatu zuen egunean bertan zendu zen Marina Zabala, gauean.	58
ziega kalabozo	Bertsio ofizialak esaten du, bestetik, Ulrike Meinhofek bere burua urkatu zuela Stuttgarteko ziega batean.	18
zinismo ageriko lotsagabekeria-faltsuker	Ezin da jakin kezkatu ote ziren hain nabarmen geratzearen, baliteke ezetz, zinismoa ere ikasi egiten da...	223
zirkin mugimendutxoa, higidura	Ez zen takikardia, taupadak ez ziren deskontrolatzen, baina takikardiaren hasieraren antza zuen: zirkin horrekin hasten ziren beti...	123
zitroin limoia	Zazpi urtez atxiki dizut senharra hila etxian / egunaz arrosapian eta gauaz bi besoen artian / zitroin urez berekatuz astian egun batian.	55
zurbil margul, kolore gabe	Emakumeari begiratu nion, oso txarto zegoela iruditu zitzaidan, inoiz baino zurbilago , begiek erdi itxita.	109
zutundu zutitu, zutik ipini	Birritan zutundu zen, zorabio minimorik ere ez.	331